

Herminium monorchis

Honungsblomster

Klass: Liliopsida (enhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Asparagales (sparrisordningen), **Familj:** Orchidaceae (orkideer), **Släkte:** *Herminium* (honungsblomstersläktet), **Art:** *Herminium monorchis* - honungsblomster (L.) R. Br.
Synonymer:

Kännetecken

Honungsblomster är en 0,5–2 dm hög, späd orkidé med klotrunda rotknölar. Vid basen av stjälken sitter två eller tre, 2–6 cm långa blad. De är elliptiskt avlånga, spetsiga och kölade. Ovanför dessa blad följer i regel ett eller två betydligt mindre, smalt lansettlika blad. Blommaxen är cylindriska och vanligen ensidiga. Blommorna är ca 4 mm stora, gröngula och starkt honungsluktande. Honungsblomster har riklig frösättning men förökar sig även vegetativt. Från stjälkens bas utgår utlöpare som kan bli ett par decimeter långa och har en ny knöl i änden. Arten blommar under juni och juli. De honungsdoftande blommorna lockar många olika insekter, främst små parasitsteklar och flugor. Den största transporten av pollinier ombesörjs av arter av parasitsteklar som endast är 1,3 mm långa.

Utbredning och status

Honungsblomster är känt från Skåne till Gästrikland och på Öland och Gotland men den har försvunnit från många platser, speciellt på fastlandet. Runt Siljan i Dalarna har inget fynd gjorts sedan 1950-talet. Fåtal aktuella lokaler finns i Bohuslän, Västergötland, Skåne, Östergötland, Södermanland och Uppland. På Öland och Gotland uppträder den rikligare. Arten finns sällsynt i stora delar av Danmark och i södra Norge. I Finland har den funnits på en lokal på fastlandet och ett par på Åland, men det är försvunnen från Åland och sannolikt även från fastlandet. Världsutbredningen omfattar Europa utom de nordligaste, västligaste och sydligaste delarna, samt stora delar av Asien.

Ekologi

Honungsblomster växer i kalkfuktängar och rikkärr i kalktrakter, ofta tillsammans med andra orkidéer. På Öland och Gotland växer det även i dynsänkor vid havet. Vegetationen är kortvuxen. De kalkfuktängar på Öland och Gotland där arten förekommer har ofta varit betade. Produktionen hålls uppe av översvämning eller genom att grundvattnet är högt och rörligt, vilket har en gödslande och syresättande effekt. En viss vattenöversilning är vanlig. Arten kan växla starkt i antal från år till år. Under extremt fuktiga år kan den tillfälligt dyka upp i annars alldeles för torra biotoper.

Hot

Honungsblomster har försvunnit från många lokaler genom utdikning. I t ex Skåne är många rikkärr dikade och omförda till åker eller betesmarker. Arten är också mycket konkurrenskänslig. När betet upphör utvecklas kalkfuktängar till mindre artrika högörtssamhällen med bl a älggräs *Filipendula ulmaria*, plattstarr *Carex disticha* och strandlysing *Lysimachia vulgaris*. Så småningom tar buskar och träd över, på Gotland främst tall och på Öland björk. Även gödsling av betesmarker är ett allvarligt hot liksom det luftburna kvävet.

Åtgärder

Honungsblomstret och andra konkurrenssvaga arter, som det ofta förekommer tillsammans med det, gynnas av att markerna hålls välhävdade genom framförallt bete av nötkreatur.. Även slätter eller tramp, vilket håller gräsväxten låg, är gynnsamt. Utdikning och gödsling måste undvikas. Arten bör övervakas av floraväktare.

Övrigt

Honungsblomster är fridlyst. Utländska namn – NO: Honningblom, DK: Pukkellæbe, FI: Mesikämmekä, GB: Musk Orchid.

Naturvård

Konventioner: CITES bilaga B, Typisk art i 6210 Kalkgräsmarker (Boreal region (BOR) och Kontinental region (CON)), Typisk art i 7230 Rikkärr (Boreal region (BOR) och Kontinental region (CON))

Fridlysning: Fridlyst enligt Artskyddsförordningen (SFS 2007:845), enligt paragraf: 8. Bestämmelsen gäller hela landet

Litteratur

- Andersson, U.-B. & Gunnarsson, T. 2006. Floraväktarrapport 2005 Ölands Botaniska förening. Krutbrännaren 15 (1): 3–49.
- Anonym 1996. Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1995. Lunds Botaniska Förening. Medlemsblad 1996 (1): 5–52.
- Anonym 1997. Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1996. Lunds Botaniska Förening. Medlemsblad 1997 (1).
- Antonsson, K. 1997. Hotade kärleväxter i Östergötland 1997. Information från länsstyrelsen i Östergötlands län 1997:4.
- Bertilsson, A. m fl 2002. Västergötlands flora. Lund.
- Bratt, L. m fl (red.) 1993. Hotade och sällsynta växter i Dalarna. Dalarnas Botaniska Sällskap.
- Ekman, J., Frostberg, K. & Svenson, A. 2005. Floraväktariet i Sörmland och Uppland fram t.o.m. 2004. Daphne 16: 3–111.
- Ekstam, U., Jacobson, R., Mattson, M. & Porsne, T. 1984. Ölands och Gotlands växtvärld. Natur och Kultur. Stockholm.
- Engström, F. & Karlsson, T. 2006. Rödlistade kärleväxter i Östergötland – Trender för nationellt och regionalt rödlistade arter i Östergötlands län 1995-2005. Rapport 2006.20. Länsstyrelsen Östergötland.
- Fægri, K. & Danielsen, A. 1996. Maps of Distribution of Norwegian Vascular Plants. III. The southeastern element. Bergen.
- Georgson, K. m fl 1997. Hallands flora. Lund.
- Grøntved, J. 1948. Orchidéernes Udbredelse i Danmark. Bot. Tidsskr. 47: 277–370.
- Hæggström, C.-A. 1992. Mesikämmekän (*Herminium monorchis*) siirtoistutuksista Ahvenanmaalla. Lutukka 8: 35–38.
- Ingmansson, G. & Johansson B. G. 2005. Gotlands orkidéer. Rindi 25: 3–82.
- Knutsson, T. m fl 1997. Försvunna, hotade och sårbara kärleväxter på Öland. Krutbrännaren. Suppl. 2.
- Nilsson, L. A. 1979. The pollination ecology of *Herminium monorchis* (Orchidaceae). Bot. Not. 132: 537–549.
- Olsson, K.-A. & Svensson, Å. 1997. Honungsblomster, *Herminium monorchis*, i Skåne. Lunds Bot. Förenings medlemsblad 1997 (2): 13–16.
- Pettersson, J. 1999. Hotade växter på Gotland. Del 2: Sårbara arter. Rindi 19: 59–118.
- Ranta, P. 1997. Mesikämmekä. I Rytteri, T. & Kettunen, T. (red.) Uhanalaiset Kasvimme. Helsingfors.
- Rühling, Å. 1997. Floran i Oskarshamns kommun. Lund.
- Rydberg, H & Wanntorp, H.-E. 2001. Sörmlands Flora. Botaniska Sällskapet i Stockholm.
- Sahlin, E. 2006. Floraväktarverksamheten i Västergötland. Årsrapport 2004. Calluna 22 (2):1–49.
- Weimarck, H. & Weimarck, G. 1985. Atlas över Skånes flora. Stockholm.

Författare

Göran Thor 1992. Rev. Margareta Edqvist 2006.